

Autor: Katarzyna Cieplińska-Olejniki

Temat: Solidarny Wrocław – tworzenie opozycji demokratycznej we Wrocławiu

Scenariusz jest przeznaczony do realizacji w szkole ponadgimnazjalnej, na lekcji historii lub w ramach lekcji muzealnej w Centrum Historii Zajezdnia w dziale poświęconym omawianemu okresowi.

Liczba uczniów: klasa

Czas trwania lekcji: 2 × 45 minut

Cel lekcji

Uczeń:

- charakteryzuje działalność opozycji po Czerwcu 1976 roku z uwzględnieniem jej wrocławskiej specyfiki;
- charakteryzuje przyczyny, które doprowadziły do wybuchu strajków w Polsce 1980 roku;
- omawia program i żądania robotników strajkujących w lipcu i sierpniu 1980 roku;
- wyjaśnia genezę powstania Solidarności z uwzględnieniem specyfiki Dolnego Śląska;
- charakteryzuje najważniejsze postaci strony robotniczej i rządowej, którzy podpisali porozumienia sierpniowe;
- ocenia rolę i znaczenie umów społecznych zawartych w sierpniu 1980 roku;

- wyjaśnia pojęcia: strajk, strajk okupacyjny, MKS, związki zawodowe, NSZZ „Solidarność”;
- wyjaśnia przełomową rolę zmian dokonanych w Polsce w roku 1980;
- wykorzystuje do tworzenia narracji historycznej teksty źródłowe i statystyczne.

Metody dydaktyczne

- rozmowa nauczająca,
- praca w grupach,
- praca pod kierunkiem nauczyciela z tekstem źródłowym,
- dyskusja pod kierunkiem nauczyciela.

Struktura lekcji

Część organizacyjna lekcji trwająca 5 minut:

- przedstawienie założeń merytorycznych zajęć,
- przekazanie materiałów pomocniczych.

Część I – Czerwiec 1976 roku

Wprowadzenie: rozmowa nauczająca – przypomnienie przebiegu wydarzeń z czerwca 1976 roku:

- przyczyny wybuchu strajków w Radomiu, Płocku i Ursusie i znaczenie przełomu dla ukształtowania się antysystemowej opozycji w Polsce
- powstanie we wrześniu 1976 roku Komitetu Obrony Robotników.

Należy podkreślić, że omawiane wydarzenia odbiły się szerokim echem w całej Polsce, m.in. we Wrocławiu wybuchły strajki w zakładach przemysłowych Polar, Hydral, Agromet Pilmet. Powstały pierwsze antysystemowe ugrupowania opozycyjne, także we Wrocławiu do końca lat siedemdziesiątych utworzono wiele opozycyjnych organizacji. Również w późniejszych latach Wrocław stanowił niezwykle aktywne centrum działania opozycji demokratycznej, w istotny sposób przyczyniając się do obalenia komunizmu w 1989 roku.

Praca w trzech grupach

Polecenia dla uczniów

Grupa I

- Materiał pomocniczy

Rafał Bubnicki „Przed Solidarnością” [w:] Wrocław 1945–2016, Centrum Historii Zajezdnia, Wrocław 2016, ss.235–236

Na podstawie tekstu:

1. Wyjaśnij okoliczności powstania zorganizowanej opozycji antysystemowej we Wrocławiu. Przedstaw metody jej działania.
2. Wymień na podstawie tekstu organizacje opozycyjne działające we Wrocławiu do końca lat siedemdziesiątych.

Grupa II

- Materiał pomocniczy

Oświadczenie o powstaniu studenckiego Komitetu Solidarności we Wrocławiu [w:]

www.sks.wroclaw.pl

Na podstawie tekstu:

1. Wymień cele powstania Studenckiego Komitetu Solidarności we Wrocławiu.
2. Wymień akty prawne, na które powołują się założyciele organizacji.
3. Wyjaśnij przyczyny odwołania się do wymienionych dokumentów.
4. Wymień postulaty SKS-u i wyjaśnij, które z nich odwołują się do podstawowych praw i wolności przysługujących obywatelom w państwie demokratycznym.

Grupa III

- Materiał pomocniczy:

Biuletyn Dolnośląski 3 V 1979 r. [w:] Wrocław 1945–2016, Centrum Historii Zajezdnia, Wrocław 2016, ss.238

Na podstawie tekstu:

1. Wymień formy działania opozycji demokratycznej.
2. Wyjaśnij, jaki warunek był niezbędny dla powodzenia przedstawionych działań.

Po upływie wyznaczonego czasu (wg uznania nauczyciela) uczniowie prezentują efekty swojej pracy.

Część II – Sierpień 1980 roku

Wprowadzenie: mini wykład nauczyciela – wyjaśnienie ekonomicznych i społecznych przyczyn strajków w lipcu 1980 roku ze szczególnym uwzględnieniem roli zakładów pracy na Wybrzeżu (znaczenie Grudnia 1970, fatalna sytuacja w przemyśle stoczniowym, mimo oficjalnej propagandy traktującej przemysł stoczniowy jako wizytówkę polskiej gospodarki, rola Lecha Wałęsy i Anny Walentynowicz). Należy zwrócić uwagę na pojawienie się postulatów politycznych w toku akcji strajkowej i stworzenie Międzyzakładowych Komitetów Strajkowych jako wyrazu solidarności między zakładami w regionie. Ostatecznym efektem ogólnopolskich protestów było podpisanie porozumień sierpniowych: 30 sierpnia w Szczecinie pomiędzy komisją rządową pod przewodnictwem Wacława Barcikowskiego i MKS z Marcinem Jurczykiem na czele oraz 31 sierpnia w Stoczni Gdańskiej im. Lenina przez komisję rządową kierowaną przez Mieczysława Jagielskiego i MKS z Lechem Wałęsą na czele. 17 września przedstawiciele Międzyzakładowych Komitetów Strajkowych przyjęli statut, który sankcjonował powstanie NSZZ „Solidarność”

jako jednego, ogólnokrajowego, niezależnego związku zawodowego z regionalną strukturą. Na czele Krajowej Komisji Porozumiewawczej stanął Lech Wałęsa. W listopadzie Solidarność została zarejestrowana przez Sąd Najwyższy, a liczebność związku sięgnęła wkrótce około 10 milionów członków.

Praca w grupach

- Materiał pomocniczy dla wszystkich grup: postulaty sierpniowe [w:] www.solidarnosc.pl

Polecenia dla uczniów:

Na podstawie tekstu i wiedzy własnej:

1. Przyporządkuj poszczególne postulaty do kategorii:

- ekonomiczne,
- polityczne,
- społeczne.

2. Wyjaśnij, które z postulatów były niemożliwe do spełnienia w krótkim czasie w ówczesnej sytuacji ekonomicznej PRL.

3. Wyjaśnij przyczynę tak ogromnego zróżnicowania postulatów opozycji.

Po upływie wyznaczonego czasu (wg uznania nauczyciela) uczniowie prezentują efekty swojej pracy.

Część III – A co na to Wrocław?

Praca w grupach:

- Materiał pomocniczy:

Rafał Bubnicki, *Strajk* [w:] *Wrocław 1945–2016*, Centrum Historii Zajezdnia, Wrocław 2016, ss. 239–241

Na podstawie tekstu:

- Scharakteryzuj okoliczności rozpoczęcia strajku w zajezdni Nr VII przy ul. Grabiszyńskiej.
- Wyjaśnij, dlaczego protest we Wrocławiu zakończył się dopiero 1 września 1980 roku?

Po upływie wyznaczonego czasu (wg uznania nauczyciela) uczniowie prezentują efekty swojej pracy.

Materiały dydaktyczne

1. *Wrocław 1945–2016*, Centrum Historii Zajezdnia, Wrocław 2016
2. Postulaty sierpniowe [w:] www.solidarnosc.pl

3. *Biuletyn Dolnośląski* 3 V 1979 r. [w:] *Wrocław 1945–2016*, Centrum Historii Zajezdnia, Wrocław 2016, ss.238
4. Oświadczenie o powstaniu studenckiego Komitetu Solidarności we Wrocławiu [w:] www.sks.wroclaw.pl

Proponowana praca domowa

Sporządź listę trzech wybranych przywódców Regionu Dolny Śląsk NSZZ Solidarność i stwórz ich krótkie biogramy jako działaczy opozycji antysystemowej w latach osiemdziesiątych.